

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

Per XXXVI. Casus Exhibens Materiam de Conscientiâ, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure & Justitiâ

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus XXXII. De Causis à furto excusantibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39804

possunt id, per se loquendo, retinere; si tamen alibi idem minori pretio habere possint, Domino injuriam faciunt, idem est, si rigidius mercando aliquid de communi pretio subtrahant, & sibi retineant. Ratio est, quia non suo, sed nomine committentis emunt, ergo pars de pretio subtracta non ipsis, sed committenti debetur.

9. 6. Si tibi amico, vel famulo committatur, ut alteri frumentum pretio indeterminato, vel determinate tribus aureis emas, tu autem indutius emas duobus & medio, non potes medium aureum tibi retinere, quia liberè & non tuo sed alterius nomine hanc industriam posuisti; si tamen expensas fecisti, ut minoris emeret, v. g. ivisti ad remotiorem urbem, poteris has expensas compensare, saltem ex præsumpto Domini consensu, quia hæ expensæ ei fuerunt utiles, *V. Cas. 41. n. 24.*

C A S U S XXXII.

De Causis à furto excusantibus.

MAbbo varia aufert. 1. Sub pretextu necessitatis gravis, vel quasi extrema. 2. Non obstante, quod Dominus rei sit in necessitate simili. 3. Aut res sit valde pretiosa ei. 4. Eam habere potuerit, labore, emptione, mutuo, vel simili petitione. 5. Et habeat alibi in re vel in spe. 6. In extremam necessitate consumit res sibi commodatas, depositas, mutuas. 7. Excusat se titulo occulta compensationis. 8. Quia alias cogentur famulos dimittere, vel ipse famulari. 9. Quia

aliter liberari non potest à pœnâ carceris, vel capivis.

10. Quia non recepit dignum labori suo stipendium. 11. à suo debitore mutuum accipit animo compensandi, etsi juratò promiserit mutuum reddere. Pro resol.

QUÆR. I. Quæ Causæ excusent à furto ? I.

R. I. Excusat necessitas extrema, quando scilicet est certum periculum amittendæ vitæ vel membri principalis, morbi incurabilis, extremæ infamiæ, vel timetur malum morti æquivalens; non tamen excusat necessitas gravis, quâ non extremum, sed grave malum in corpore, fama, vel fortunâ timetur, ut jam certum est ex Prop. 36. ab Innocentio XI. damnata: *Permissum est furari non solum in extremâ necessitate, sed etiam in gravi.* Pars prima etiam est communis & certa cum *D. Th. 2. 2. q. 66. a. 7. & q. 32. a. 3. Bannes ibid. dub. 2. Soto. Medin. Valent. d. 3. q. 9. p. 4.* Ratio est, quòd res temporales datæ sint à Deo tanquam media ad conservandam vitam, ergo vitâ periclitante proximus rationabiliter invitus esse non potest, quominus ea tibi illum in finem usurpes; & hoc sensu in extremâ necessitate fiunt omnia communia: divisio enim bonorum jure gentium introducta est: obligatio conservandi vitam est juris naturæ.

Dices: Furari est intrinsecè malum, ergo nulla necessitas potest furtum facere licitum. R. C. totum, necessitas non facit furtum licitum, quia furtum essentialiter sit Domino rationabiliter invito; sed necessitas impedit furtum, quia facit, ut Dominus non possit esse rationabiliter invitus. Idem tenet de necessitate quasi extrema, seu de periculo proximo necessita-

lita-

sitatis extremæ. *Lugo d. 16. n. 154.* & certum esse dicit *Sporer t. 5. n. 103.* Accipe tamen sequentes limitationes.

2. 1. Si possessor rei in simili extremâ necessitate existat, vel per tuam ablationem in eam incideret, non potes rem ejus accipere, quia tunc melior est conditio possidentis; ex eâdem ratione si tu rem alienam v. g. triticum sive banâ sive malâ fide apud te detineas, in extremâ necessitate illud consumere poteris, quamvis Dominus rei sit in eâdem, quia tu possides, & ordo charitatis id exigit, vel saltem permittit. *Less. lib. 2. c. 16. n. 14.*
3. 2. Probabiliùs non licet privato in extremâ necessitate surripere rem valde pretiosam, v. g. tria vel quatuor aureorum millia, maximè si hæc necessaria sint ad conservandum statum Domini, *Lugo à n. 148.* Ratio est, quia Dominus rei tunc rationabiliter est invitus, non enim obligatur ex charitate plùs expendere pro conservandâ vitâ alienâ, quàm propriâ, non tenetur autem conservare vitam propriam per media valde pretiosa, & extraordinaria. *V. Cas. 17. num. 5.*
4. 3. Si rem necessariam habere possis labore, emptione, mutuo, humili petitione, non potes eam furari, quia non est necessitas accipiendi aliena, quando aliquis sibi proprio labore, mutuo vel petitione subvenire potest. Sed quid de homine ignoto aut nato à parentibus vagabundis, ob furta infamatis vel damnatis, si obinde nec in-nec extra patriam laborem nancisci possit (quis enim fidat homini ignoto aut suspecto) an talis licitè sibi necessaria furari, aut econtra justè ob furta suspendi possit? Quid si id

id fecit adhibitâ vi, effractis foribus, aut è rebus Ecclesiæ? Ecce casum quætidie obvium; & tamen à nemine, quantum scio, satis enodatum.

¶ Igitur; talem teneri militare vel mendicare; non enim hoc est contra conditionem sui statûs; si verò nequeat militare, & mendicando necessaria non obtineat, eò quòd v. g. Princeps ejusmodi vagabundis eleëmofynas dare prohibuerit; necessaria sibi licite surripere poterit; ita tamen, ut si aliter possit, abstineat à rebus sacris, & nemini vim inferat. Neque propterea puniri poterit, quia habet jus ad vitam, & extremè indiget

4. Quid si extremè indigens ex erubescencia nolit petere, an peccet mortaliter rem notabilem auferendo? negant *Less. Sporer n. 18.* Econtra pro certo affirmat *Coning. dis. 27. de char. dub. 10. n. 158.* Sed videtur distinguendum: si auferas à Paulo rem, quam Petrus erat paratus dare, si peteres, peccas mortaliter, quia Paulus meritò est invitus, ut ab illo fureris rem, quam ab alio facili petitione obtinere poteras, secùs si eam fureris à Petro, quia hic quòdam rem supponitur non esse invitus, utpote eam daturus, si rogaretur.

5. Si extremè indigens habeat alibi in re, §. vel saltem in probabili spe, unde solvere possit, non potest rem alienam accipere gratis, sed accipere debet sub onere mutui, seu sub obligatione, transactâ necessitate restituendi, nisi res sit exigua, quam Dominus prudenter credatur concedere gratis; idque certum esse dicit *Lugo n. 170.* quia necessitas non exigit rem dari gratis quando alter habet, unde per mutuum sublevari posset, sicut non obli-

gat

gat ad dandum dominium rei, quando necessitas solouso tolli potest, ut patet, alias enim indiget equo meo ad effugiendam mortem, non tenetur illum cessante periculo reddere: si vero pauper sit re & spe, res vel usus rei dandus est gratis, ut dixi *Cas. 17. à num. 6.*

6. 6. Qui in extremâ necessitate consumit, quod habet ex contractu commodati vel depositi, aut probabiliter etiam ex furto, si tempore consumptionis nihil habeat in re, neque in spe; non tenetur restituere, quod consumpsit, etsi expollet præter spem fiat melioris fortunæ, quia si res mansisset apud Dominum, poterat eam accipere, & consumere absque obligatione restituendi, ergo & existentem apud se; aliud est, si res transisset in accipientis dominium, ut res mutuo accepta, vel furto ablata, sed rei propria mixta; quia tunc manet obligatio prioris contractus, & indigens non consumpsit rem alienam, sed propriam. *Less. sup. n. 9. Dicast. l. 2. de iust. t. 2. d. 19. n. 273.*

Dices cum Sayr. Metzger. obligatio ex contractu commodati, vel depositi aut ex iniusta acceptione v. g. furto, est personalis & coheret personæ etiam re non amplius existente, ergo per necessitatem non extinguitur, sed suspenditur, & qui eam consumpsit, si præter spem ad meliorem fortunam redeat, tenetur eam restituere *R. N. C.* Sicut ex præcepto charitatis in casu posito teneor consumenti gratis donare rem meam, si non sit nimis pretiosa, sic, & teneor remittere obligationem personalem ad rem. Et certè si pro tunc non obliget præceptum eleemosynæ dandi rem gratis, sanè nunquam obligabit. *V. Cas. 17.*

¶ II. A furto excusat occulta *compensatio*, 7.
 quâ creditor ex bonis debitoris clam tollit,
 quantum sibi novit deberi; *S. Thom. q. 66. a.*
3. ad 5. Valent. Lugo d. 16. n. 86. Dicast. n. 89.
Ratio est, quia non peccatur in re, cum res ex
 justitiâ debeatur; neque in modo, dummodo
 serventur sequentes conditiones.

1. Ut id, quod accipitur, sit debitum ex
 justitia, & non tantum ex charitate vel gra-
 titudine.

2. Debitum debet esse certum, & liquidum,
 non autem dubium aut tantum probabile, quia
 tunc melior est conditio possidentis, possessio
 enim est certum jus retinendi; contra quod
 nulla valet probabilitas.

3. Debet viâ juris, aut alio modo sine no-
 tabili damno, vel molestia, aut sine gravi of-
 fensione & inimicitia debitum recuperari non
 posse, defectus hujus conditionis plerumque
 tantum erit veniale, nisi alia incommoda inde
 oriantur. *Dian. to. 1. tr. 2. R. 48.*

4. Debet fieri ex bonis debitoris, non au-
 tem ex re alienâ apud debitorem depositâ,
 vel ad ipsum missâ & nondum acceptatâ; imò
 si debitor apud te ipsum rem tuam deposuil-
 set, non posses tuum debitum ex re deposti-
 tâ compensare in foro externo, *c. bona fides,*
2. de depositis, L. ult. Cod. de depos. potes tamen
 in foro interno, si debitum certum aliâ viâ re-
 cuperari non possit. *Sylv. V. compensatio q. 2.*
Laym. hic c. 9. n. 10. Pirh. L. 3. Decret. tit. 16. n.
11. Reiffenst. ibid. n. 19.

5. Si commodè possit, debet fieri ex rebus ejus-
 dem speciei cum re debitâ, aliâs enim debitor si-
 ne causâ cogetur rem suam permutare.

6. Cavendum est damnum temporale, & spirituale debitoris, hinc moneri debet de extincto debito, tum ne maneat in mala voluntate non solvendi, tum etiam ne ipse vel hæredes ejusdem debitum cogantur bis solvere; hæc tamen monendi obligatio non est ex justitia, quia utitur es jure tuo, sed ex charitate, à qua excusaris, sine læsione amicitiae, famæ, vel alio gravi incommodo monere non possis.

7. Debet caveri damnum proximi habentis fortè jus prælationis in re, in qua fit compensatio.

8. Debet caveri periculum infamiae, ne ipse, vel alius tanquam fur traducatur: nisi fortè gravis vel extrema necessitas excuset, tum enim licet uti jure suo, & alterius damnum ex gravi causa permittere.

9. Debet compensatio fieri in bonis ejusdem Ordinis, hinc si quis te injustè diffamavit, non potes hanc injuriam compensare surripiendo pecuniam, quia hæc bona sunt incommutabilia, & fama per pecuniam non recuperatur.

Dices 1. Lumen naturæ dicitur, quòd nemo debeat esse Judex in propria causa. 2. Quòd reus non debeat condemnari inauditus. 3. Quòd non liceat injuriam propriam auctoritate vindicare.

R. N. Assumpta; nam quando debitum est certum, & Judex adiri non potest, nihil obstat, quòd minùs ipse jus meum defendam accipiendo rem ex certa justitia debitam, idque recta ratio tunc exigit; quia non adest aliud medium procurandi æqualitatem justitiæ, neque hoc est seipsum vindicare, sed rem æquivalenter suam recipere; Nec refert, quòd occultus compensator

in foro externo præsumatur fur; nam hoc inde fit, quia Judex ignorat adesse omnes conditiones requisitas. Ex dictis.

Infer seqq. 1. Nobilis è statu suo excidens, 8. ita ut famulos & equos cogatur dimittere, aut artem mechanicam exercere, honestus & opulentus civis mendicare, artifex instrumenta sua vendere; hi omnes sunt in gravi necessitate: si verò rationabiliter timeant sibi proximè defutura vitæ necessaria, sunt in gravi necessitate urgente seu quasi extrema; in qua per se & alios aliena sibi necessaria surripere possunt, etiam adhibitâ vi aliquâ, si rogati dare nolint, aut resistent: quia habent jus rigorosum, ne impediantur accipere rem sibi extremè necessariam.

2. Si necessitas levari possit per occultam compensationem è rebus debitoris, vel per mutuum; non est licitum auferre res alienas, nisi fortè abesset omnis spes reddendi mutuum, tunc enim non tenetur magis damnificare offerentem mutuum, quàm quemvis alium: neque in extrema necessitate. Licitum est plus accipere, quàm necessarium est pro levandâ necessitate.

3. Si quis justè v.g. ob delicta timeat carcerem perpetuum, vel etiam condemnari ad mortem famis; est quidem in extrema necessitate, sed sicut tunc nemo tenetur ei succurrere, sed ob bonum justitiæ publicæ carcerem, vel mortem ejus potest permitttere: sic nec ipse ad sibi succurrendum aliena rapere potest. Si verò injustam mortem, vel carcerem timeat, utique raptò alterius equo fugere potest; ita tamen, ut periculum elapsus equum restituat, & si possit, Domino equi de damnis obinde illatis satisfaciatur.

Y

4. Fa-

R. D. Jansen Theol. moral. T. I.

10. 4. Famuli quamvis judicent mercedem suam esse iniquam, tamen ex bonis heri sui eam compensare non possunt, nam Innoc. XI. damnavit hanc 37. prop. *Famuli & famula domestica possunt occultè suis heris surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant solario, quod recipiunt. Ratio est: quia tale debitum vix unquam est certum; sponte enim pro tali mercede famulari promiserunt; & herus eorum operâ fortè non indiguit, vel alios pro eadem mercede habere potuit, aut per instructionem, spem promotionis, vel recommendationis, laborem compensavit; ergo non est certum, quòd illis quid amplius ex justitia debeat, nisi ab heri vi, metu, vel fraude fuissent coacti ad laborandum pro iniquo stipendio, vel cogentur ad laborem non conductum, tunc enim illis certa fieret injuria, quam cogens teneretur reparare.*

11. 5. Si Petrus tibi debeat 100. ex merce venditâ, & ipse illubenter solvat, licitè ab ipso accipis centum mutuò, animo compensandi, & quamvis juratò promittas eos certo die solvere, adhuc poteris uti compensatione; quia compensatio est verà solutio, cum per eam remittatur jus æquale debito: si tamen ex-vel implicitè jurasti non compensare, eò quòd Petrus forsan aliâ conditione mutuum dare noluerit; debes stare juramento, quod servandum est, quandoque licitè servari potest;

Lugo n. 117.

CASUS